



SENAT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

**Zapis stenograficzny**  
**(843)**

100. posiedzenie  
Komisji Polityki Społecznej i Zdrowia  
w dniu 9 lipca 2003 r.

V kadencja

Porządek obrad:

1. Rozpatrzenie wniosków zgłoszonych do ustawy o rencie socjalnej.

*(Początek posiedzenia o godzinie 18 minut 03)*

*(Posiedzeniu przewodniczy zastępca przewodniczącego Krystyna Sienkiewicz)*

**Zastępca Przewodniczącego Krystyna Sienkiewicz:**

Otwieram setne posiedzenie Komisji Polityki Społecznej i Zdrowia, zwołane w celu rozpatrzenia wniosków zgłoszonych do ustawy o rencie socjalnej.

Komisja się zebrała. Jest wymagana liczba senatorów, więc mamy kworum. Jest reprezentacja rządowa z pełnomocnikiem, sekretarzem stanu, panią minister Banach. Jest senator wnioskodawca, pani senator Teresa Liszcz.

Ponieważ równolegle odbywa się posiedzenie Komisji Ustawodawstwa i Prawo-rządności, któremu przewodniczy pani senator Teresa Liszcz, chciałabym, zanim przy-stąpimy do omawiania wniosków zgłoszonych do ustawy o rencie socjalnej, udzielić na moment głosu pani senator. Zgłosi ona wniosek co do swoich poprawek.

Pani senator ma głos.

**Senator Teresa Liszcz:**

Dziękuję bardzo i przepraszam za pośpiech.

Chcę wycofać poprawkę trzecią, która dotyczy relacji między rentą socjalną a rentą rodzinną.

Pozostałe poprawki podtrzymuję. Dotyczą one jednej i tej samej kwestii, mianowicie zmiany w stosunku do ustawy sejmowej trybu orzekania. Chodzi mi o utrzymanie dotychczasowego trybu orzekania, czyli żeby orzekał zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, który robi to kolegialnie, a nie jednoosobowo lekarz orzecznik ZUS. Bo lekarze orzecznicy, będący pracownikami ZUS, moim zdaniem, są zbyt restrykcyjni, oszczędzają celowo, orzekają zgodnie z możliwościami finansowymi. To może ciężkie oskarżenie, ale mogę w razie potrzeby podać na to wiele przykładów. Rzecz jest dosyć powszechnie znana. Uważam, że to się skończy bardzo źle dla osób niepełnosprawnych ubiegających się o rentę socjalną, jeżeli orzecznictwo przekaże się lekarzom orzecznikom. Niech zostanie tak, jak jest. Jednym z argumentów było to, że zespoły orzekają wolniej, ale jak się przekaże wszystkie sprawy lekarzom orzecznikom, to pewnie będzie jeszcze wolniej, a dodatkowo będzie krzywdzące. Tak uważam.

Dlatego gorąco do państwa apeluję o rozważenie tej kwestii i o poparcie sprawy pozostawienia orzecznictwa przy zespołach. Dziękuję i przepraszam, muszę już iść.

**Zastępca Przewodniczącego Krystyna Sienkiewicz:**

Dziękuję bardzo.

---

I tym sposobem już weszliśmy w fazę dyskusji o poprawkach do ustawy o rencie socjalnej.

Pani senator wnioskodawca przedstawiła stanowisko, a jednocześnie wycofała poprawkę trzecią, dotyczącą podziału renty rodzinnej. W zestawieniu wniosków mamy więc teraz wnioski o przyjęcie ustawy bez poprawek i wniosków o przyjęcie poprawek, które pani senator wnioskodawczyni przedstawiła, ale przymuszona przewodniczeniem Komisji Ustawodawstwa i Praworządności opuściła już naszą komisję. Pozostaje nam zatem wysłuchanie stanowiska rządu na temat zgłoszonych poprawek i stanowiska Biura Legislacyjnego. Następnie przystąpimy do głosowania.

Bardzo proszę, jeżeli pani minister zdażyła zapoznać się z poprawkami, o stanowisko rządu w sprawie poprawek pierwszej, drugiej, czwartej i piątej, które z resztą należy przegłosować łącznie.

### **Pełnomocnik Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych Jolanta Banach:**

Jeśli pani przewodnicząca pozwoli, to wymienione poprawki omówię razem.

Otóż przyjęcie poprawek pani senator Liszcz stawiałoby pod znakiem zapytania sensowność całej operacji. Jeżeli realizatorem renty socjalnej ma być Zakład Ubezpieczeń Społecznych – chodzi mi o przyznawanie uprawnień do niej, wypłacanie tej renty oraz inne czynności związane z jej obsługą, łącznie z taką konsekwencją dla samej istoty tego świadczenia jak korzystniejsza waloryzacja renty socjalnej wtedy, kiedy jest to świadczenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, oraz taką konsekwencją jak ubruttwienie renty socjalnej, a więc prawem do odpisywania należnych ulg – to sens całej operacji stanąłby pod znakiem zapytania, gdyby orzecznictwo, na podstawie którego Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję o przyznaniu renty socjalnej, było gdzie indziej. Takiej konstrukcji nie ma żadne świadczenie w ZUS. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie przyznaje żadnych świadczeń na podstawie innego rodzaju orzecznictwa.

Oczywiście czym innym jest tak zwane wzajemne respektowanie systemów orzecznich, a czym innym systemowa zasada, że orzecznictwo dla celów pozarentowych leży po stronie innych instytucji, zaś ZUS wypłaca świadczenie, ale nie stosuje własnego orzecznictwa. Chodzi o pewną niespójność systemową. To po pierwsze.

Po drugie, może trochę historii. Otóż proszę zauważyć, że dotychczas renta socjalna była przyznawana z pomocy społecznej również osobie całkowicie niezdolnej do pracy. W związku z tym mieliśmy do czynienia z nieprawidłową sytuacją, co wymagało pewnego uporządkowania. Jeżeli lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie orzekł całkowitej niezdolności do pracy, wówczas osoba zwracała się do zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności z prośbą o orzeczenie, ponieważ w ustawie o pomocy społecznej orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy było równoznaczne z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Ten stan nieprawidłowego orzekania w przypadku jednego świadczenia był czymś niewłaściwym. My wprowadzamy w tej chwili pewien porządek, bo w ramach orzecznictwa ZUS można było orzec niezdolność do pracy, a w ramach orzecznictwa zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności można było ocenić stopień naruszonej sprawności organizmu bez orzekania, czy ten stopień wpływa na rynek pracy, czy nie. To tyle, jeśli chodzi o systemowe rozważania.

Mam również wątpliwości natury prawnej, ponieważ poprawki pani senator zmieniają ustawę o rehabilitacji i zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w ten sposób, iż przypisują zespołom do spraw orzekania jeszcze jeden obowiązek, mianowicie orzekania

o zdolności do pracy, czego zespoły te właściwie dzisiaj nie robią. Zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności nie orzekają o zdolności do pracy. One orzekają dla celów pozarentowych o przesłankach wymienionych w art. 6b ustawy o rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, a więc celowości przekwalifikowania, korzystania z warsztatu terapii zajęciowej, umieszczenia w zakładzie aktywności zawodowej. Poprawki pani senator Liszcz burzą także dotychczasowy system orzekania dla celów pozarentowych, czyli system zawarty w ustawie o rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Mało tego, w praktyce oznacza to konieczność dokonania tak istotnych zmian w funkcjonowaniu zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności jak, być może, zatrudnienie lekarzy orzekających o zdolności do pracy, czyli dodatkowe koszty.

A poza tym proszę zobaczyć, że poprawki stanowią, iż przy orzekaniu o całkowitej niezdolności do pracy przez zespoły do spraw orzekania stosuje się przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W moim przekonaniu ten zapis, jeśli uzyskałby poparcie państwa senatorów, jest nie do zrealizowania, ponieważ zasady, które stosuje się przy orzekaniu o całkowitej niezdolności do pracy w ZUS, są zupełnie inne niż zasady obowiązujące przy orzekaniu niepełnosprawności w zespołach.

Podam pierwszy lepszy przykład z brzegu. Lekarz orzecznik bierze na siebie jednoosobową odpowiedzialność za orzeczenie, zespół – wieloosobową. W tym zespole są również pracownicy socjalni, pedagodzy. Lekarz orzecznik jest instytucją ostateczną, jeśli chodzi o orzeczenie. Orzekanie zespołów jest dwuinstancyjne, ponieważ od orzeczenia zespołu pierwszej instancji, to jest powiatowego, przysługuje odwołanie do zespołu wojewódzkiego. Nadzór nad orzecznictwem w ZUS sprawuje prezes, nadzór nad orzekaniem zespołów – pełnomocnik do spraw osób niepełnosprawnych. Tak więc przepraszam państwa bardzo, ale ja nie wiem, jak możliwy do zastosowania w zespołach jest tryb właściwy dla orzekania o całkowitej niezdolności. Po prostu jest to niewykonalne. Dziękuję bardzo.

**Zastępca Przewodniczącego Krystyna Sienkiewicz:**

Dziękuję.

Czy są pytania do pani minister Jolanty Banach?

Proszę bardzo, pan senator Pawłowski.

**Senator Wojciech Pawłowski:**

Pani Minister, czy to prawda, że ZUS zastanawia się nad wprowadzeniem w najbliższym czasie orzekania dwustopniowego?

**Zastępca Przewodniczącego Krystyna Sienkiewicz:**

Pani minister twierdząco kiwa głową.

**Pełnomocnik Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych Jolanta Banach:**

Tak. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej też się zastanawia. Rzecznik praw obywatelskich interpelował w tej sprawie i u państwa posłów, i u nas w ministerstwie.

**Senator Wojciech Pawłowski:**

Pani Przewodnicząca, jeżeli tak ma być, to sądzę, że jednak poprawki pani senator Liszcz należy odrzucić i przyjąć ustawę bez poprawek. Dziękuję bardzo.

**Zastępca Przewodniczącego Krystyna Sienkiewicz:**

Dziękuję bardzo.

*(Wypowiedź poza mikrofonem)*

Bardzo proszę panią mecenas Langner o uwagi Biura Legislacyjnego.

O, przepraszam. Pani dyrektor Wolińska chciałaby jeszcze coś powiedzieć, tak?

**Zastępca Dyrektora Departamentu Świadczeń Emerytalno-Rentowych w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Halina Wolińska:**

Potwierdzam, takie prace w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej są prowadzone. ZUS opracował pewne projekty przy współpracy Ministerstwa Sprawiedliwości i one mają być zgłoszone. Rzeczywiście jest tam proponowana dwuinstancyjność. Mówi się o tym już od dłuższego czasu. Jest taki zamiar, żeby wprowadzić dwuinstancyjność w ZUS. Dziękuję.

**Zastępca Przewodniczącego Krystyna Sienkiewicz:**

Dziękuję bardzo i przepraszam panią. Ja przez te okulary do dali po prostu nie zauważyłam.

Bardzo panią proszę.

**Główny Specjalista do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Bożena Langner:**

Mogę tylko potwierdzić to, co powiedziała pani minister. Wątpliwości legislacyjne związane z tymi poprawkami łączą się z wątpliwościami systemowymi i prawnymi. Koncepcja ustawy, która jest nową ustawą, więc na etapie prac w Senacie można wiele do niej wprowadzić, zostaje jednak naruszona – i to w sposób zakłócający jasność całej koncepcji. A została ona zaproponowana na samym początku w przedłożeniu rządowym. To znaczy, zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności pojawia się jako podmiot, który jest właściwy dla zupełnie innej sfery aktywności ludzkiej. Koncepcja przyjęta w ustawie i koncepcja zaproponowana w poprawkach po prostu stwarzają daleko idącą niejednorodność i powodują wątpliwości co do stosowania ustawy, a także co do samej spójności systemu ubezpieczeń społecznych. Dziękuję bardzo.

**Zastępca Przewodniczącego Krystyna Sienkiewicz:**

Dziękuję bardzo.

Czy do pani są pytania? Nie.

Możemy zatem przystąpić do głosowania zgodnie z zestawieniem wniosków, jak również do realizacji wniosku pana senatora Pawłowskiego, żeby przystąpić do głosowania. Będziemy głosować zgodnie z oznaczeniem wniosków z zestawienia.

Pierwszy jest wniosek o przyjęcie ustawy bez poprawek i ten wniosek poddam pod głosowanie.

Kto z państwa jest za przyjęciem ustawy o rencie socjalnej bez poprawek, proszę o podniesienie ręki. (7)

Dziękuję bardzo.

7 głosów za, czyli jednogłośnie przyjęliśmy wniosek Komisji Polityki Społecznej i Zdrowia o przyjęcie ustawy bez poprawek. Zatem dalej już nie głosujemy.

Nie ma już potrzeby głosowania, pozostaje tylko ustalenie senatora sprawozdawcy. Jeżeli członkowie Komisji Polityki Społecznej i Zdrowia nie mieliby nic przeciwko temu, to ja bym już dokończyła sprawozdawanie tej ustawy.

Czy mogę poprosić o upoważnienie? Dziękuję bardzo. Jeżeli członkowie komisji nie mają nic przeciwko temu, to bardzo dziękuję.

Bardzo dziękuję pani minister oraz państwu dyrektorom, pani dyrektor i panu dyrektorowi. Dziękuję pani mecenas, dziękuję sekretariatowi komisji, dziękuję senatorom.

Zamykam posiedzenie komisji.

*(Koniec posiedzenia o godzinie 18 minut 16)*

